

УДК [821(569.4)+821.161.2].091
ББК 83в6

**«ЛЮБИТИ БЛИЖНЬОГО Й ЖАЛТИ... ПРОСТО ТАК»:
ОСОБИСТІТЬ І СВІТ У ПОЕТИЧНІЙ ЗБІРЦІ
ГАЛИНИ ФЕЛІКСОН ТА ОЛЕГА ГОНЧАРЕНКА
«ОТРАЖЕНИЕ. ВІДОБРАЖЕННЯ»**

Н. В. Зайдлер

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького; 72315, м. Мелітополь, вул. Леніна, 20;
тел. 0689275986; e-mail: natalia_dozent@mail.ru*

Досліджено поезії й переклади ізраїльського та українського письменників з погляду відбиття в них таких проблем, як активна життєва позиція особистості, місце та роль митця в суспільстві, сучасний рівень моральності людей тощо. Наголошено, що поети закликають людство жити в мирі та сповідувати Божі заповіді.

Ключові слова: поезія, проблематика, інтерпретація, авторська майстерність, історична пам'ять.

Не завжди щастить тримати в руках поетичну збірку, що захоплює вже першими рядками талановитого оригіналу і не менш талановитим його перекладом. Прикладом слугує книжка «Отражение. Відображення». Один із її авторів – Олег Гончаренко – член Національної спілки письменників України, лауреат низки престижних міжнародних та всеукраїнських літературних премій. Його творчість, за критиками, – ознака доби [1; 2]. Інший – Галина Феліксон – член ізраїльського літературного об'єднання «Порыв» у м. Бат-Ям. Наголосимо, що досліджена вперше поетична збірка нині є надзвичайно вчасною та актуальною, оскільки (серед іншого) відбиває і наш час, в якому відбувається боротьба між шляхетністю та ницістю, добром і злом тощо.

Книжка складається з чотирьох розділів. Перші три – це вірші російською Г. Феліксон та їхній переклад українською, здійснений О. Гончаренком. Останній – українські поезії Гончаренка і їхній переклад російською Феліксон.

Перший розділ збірки поезій «Отражение. Відображення» – «Прости нас, Господи, прости» – уже своєю назвою засвідчує, що це діалог представників роду людського із Творцем. Розділ відкриває поезія «Молитва», у перших рядках якої звучить це прохання від імені багатьох (слово «ми», як і в численних віршах поетки, підкреслює, що автор і себе зараховує до більшості). Названі далі гріхи притаманні багатьом, тому люди «лениви і растленны», і це хвилює автора. Він називає моральні поразки, які спіткали людство на багатовіковому шляху розвитку:

«Покидаем отчий дом», «родной язык забыли», «...рабства ржавые вериги / В наследство внукам отдаем», «тобой дарованную Землю / Готовы по ветру пустить» тощо, і тому *«не сумели / Построить нашей веры храм»*. Фіналом поезії є зізнання в тому, що душі людей заблукали, тому заслуговують Божої підтримки, як з гіркотою зауважує митець, *«в который раз...»*.

Останні слова вірша позбавлені оптимізму, оскільки автор не може усвідомити, чому людині так важко подолати духовну недосконалість [3, с. 8]. О. Гончаренко філософську і глибоку за ідейним наповненням поезію Г. Феліксон «Молитва» передав максимально точно не лише за змістом, а й за силою емоційної напруги. Однак відповідно до власного розуміння проблеми поет розпочав розмову з Господом (і читачем) із вдалого порівняння: *«І молитви наші, як плач»* і твердження: *«Ми не знаємо, що й чинимо!»* Наведений рядок не сприймається як бажання виправдатися, оскільки далі, йдучи за оригіналом, Олег Гончаренко перераховує людські вади. Його вирок людству, на відміну від Феліксон, більш категоричний: *«І дай нам, Господи, терпіння / щоб стерпіти себе самих»*, тих, кого *«як пил, або золу»* несе чужими світами, у кого в душі *«спокусник-змій»*. Галина Феліксон нагадує Богові, що *«мы Твое творенье»*, перекладач же закликає Всевишнього зглянутися на недосконалість роду людського і в *«переддень біди»* просить Його про заступництво, оскільки *«заручники лишь доль ми»* [3, с. 9]. Як бачимо, в цій поезії Г. Феліксон та О. Гончаренко виступають і як суворі судії, і як гуманісти, яким болить недосконалість світу.

У вірші «Псалом» – що є зразком ліричної молитовної поезії – Г. Феліксон, послуговуючись алегорією, розповідає про витривалість виноградної лози. Автор вивищує такі людські чесноти, як стійкість, незламність, уміння здолати найважчі перешкоди тощо. Яскраво і перекожливо через зображення лози відтворено безмежне прагнення до життя, закладене Господом у всьому живому: *«На чужбинах, лишенных тепла / Сквозь твердыню камней, новых полная сил, / Золотая лоза проросла»* [3, с. 10]. Феліксон не називає місця та часу народження винограду (за біблійною традицією, як відомо, розводити його почав Ной) – у даному контексті символу нездоланої сили. Гончаренко ж говорить про Святу Землю. Він посилює мотив безмежних страждань виноградної лози та її мужності, що стала спасінням: *«...і в країнах одвічного зла, / у пустелях, на скелях, затоптана в бруд / благодатна лоза проросла. / Всі рубали її і палили в огні – / воскресала вона все одно... / ця живучість... як приклад буття й боротьби»* [3, с. 11]. У такий спосіб поет-українець підкреслює повагу до євреїв і представників інших національностей.

Від поезії до поезій Г. Феліксон розмірковує над недосконалістю людської особистості. Цій темі присвячено і вірш «Коэлет». Побіжно зауважимо, що це слово має декілька значень: по-перше, це мудра книга царя Соломона, присвячена пошуку сенсу життя, по-друге, – промова,

яка виголошується перед народом. На наш погляд, зазначена поезія сприймається і як риторичне запитання, в основі якого роздуми про буття людини – Божого творіння, і як щире звернення до Господа та людей. Митець прагне осягнути, чому люди (а він укотре не відмежовується від них, про що свідчить уже перший рядок) є слабкодушними. Тому категорично заявляє, що Господь не з кам'яної брили, а *«нас вылетил из глины, как кувшин»*. У цьому, за автором, й приховано загадку відсутності в людях непохитної віри. За швидкоплинністю життя губиться головне: *«Никогда нам не собратъ камней, / Разбросанных на перекрестках дней»* [3, с. 12]. Переклад вірша, зроблений О. Гончаренком, свідчить про його щире розуміння занепокоєння Г. Феліксон. Тому він намагається свій варіант максимально наблизити до тексту оригіналу. Однак, на наш погляд, більшої сили саме у Гончаренка набуває остання строфа поезії «Коелет»: *«Пекельні відбуваються жнива – / гинуть бажання, почуття, слова / там, де ніколи більше не зібрати / каміння, що кидалось брат-у-брата»* [3, с. 13]. У цій думці презентовано одну з провідних рис творчості митця – завжди говорити правду, якою б гіркою вона не була.

Занепокоєння Галини Феліксон моральним станом суспільства звучать і в таких поезіях, як «Вначале», «После потопа», «Пророчество». Перша з названих поезій (в основі якої біблійний епізод) засуджує звичайну заздрість, що може призвести до трагедії (*«А Каин Авеля убил / ... / Так смерть пришла на землю в первый раз, / Чтоб навсегда остаться среди нас»*) [3, с. 16]. У вірші «После потопа» Г. Феліксон звертається до відомого сюжету про Ноя та його синів, які свято вірили в те, що після потопу світ стане добрішим і щирішим. Натомість *«народы суетятся озверело / ... / Так что мы делим и хотим чего? / ... / Да сгинет день! Да будет день иной!»* [3, с. 28]. І ніби відповідаючи на власне запитання в поезії «Пророчество» майстриня художнього слова з гіркотою констатує, що століття крові та сліз нічому не навчили людство і воно, як ненажерлива потвора, прагне нових жертв: *«...мир утопив во зле, / Вы своими руками, люди, / Ад постройте на земле / ... / Захлебнулись любовь и жалость / Под ногами орды шальной»* [3, с. 30]. О. Гончаренко теж виносить поетичний вирок людству, зазначивши, що злочин Каїна смерті *«у Вічність відчинила браму»*. («Спочатку») [3, с. 17]. Поет розповідає «свою», на жаль, теж гірку історію буття людства після потопа: *«Шаленіють племена. / Вже не терзає мертвих душ вина»*. У відчаї він кличе наступний *«Потоп Всесвітній»*. («Після потопа») [3, с. 29], а інакше *«Вічні Храми умруть в золі / ... / Лиш майбутнім вікам на страх / смерті скреслої колісниця / буде пінити отчий прах»* («Пророцтво») [3, с. 32].

Проблемі примарних цінностей, які вбивають у людині все святе, присвячено вірш Г. Феліксон «Золотой телец». Автор подає власну інтерпретацію відомого біблійного сюжету. Прикметно, що Феліксон не

прагне повчати. Критика митця напрочуд смілива, тому вже сама по собі є дидактичною. Автор упевнений, що його співвітчизники (отже, звернення є адресним) живуть *«нетерпеливо и небрежно»*, тому, втративши любов і ніжність, *«алтарь наживы строят на золе»*. Вражаючий образ згарища (поряд зі своєрідним оксимороном *«алтарь наживы»*) підсилено переконанням у тому, що душі спустошив золотий телець, через обожнення якого божевільний натовп *«покорно пьет из затхлого колодца / чужие слезы с грязью пополам»* [3, с. 14]. О. Гончаренко вдалим перекладом цієї поезії демонструє своє ставлення до засилля матеріальних цінностей, віддаючи безсумнівну перевагу моральним. Про це свідчать, наприклад, жорсткі характеристики-засудження сліпого обожнювання примарних багатств *«синами Адама»*, які, *«загасивши пламени сердце / ...почали ганебні перевони»*. Авторську зневагу до подібного явища висловлено за допомогою яскравих метафор та епітетів: *«Юрба гарчить, давно поправши віру / ... / Звучать гидкі осанни для кумира / Люд п'є / ... / вчораїні слъози, піт і кров, і бруд»* [3, с. 15]. Традиційне для української літератури поєднання слів «піт і кров» у даному контексті набуває нового звучання.

Звертає на себе увагу майстерність Г. Феліксон означити тему твору не лише назвою поезії, а й одним-двома рядками (часто першими). Прикладом може слугувати поезія *«Исход»* (таку ж назву має друга книга пророка Мойсея, присвячена розповіді про пошук євреями кращої долі), в якій митець торкається однієї з важливих для нього тем – рабського начала в людях та шляхів його подолання. Твір розпочинається категоричною фразою: *«Своей избитой плотью – не душой / Рабы однажды возжелали воли»*. Хоча ключові слова наступної фрази – *«єдиний народ»*, *«братство»*, *«равенство»*, однак вони сприймаються лише як декларація, тому що подальший перебіг подій свідчить: серед людей панує розбрат, оскільки *«каждый нес в душе свою печаль / Свой ужас / ... / Свои пороки, беды и ошибки / ... / равнодушие, безверье / ... / ел отдельно скудный свій кусок»*, тому було *«трудно раздавить раба в душе!»* Хоча митець виголошує загальновідомі істини, але в авторській інтерпретації вони сприймаються як гірке пророцтво: волі не здобути, якщо не створити спільноти вільних людей [3, с. 18-19]. Рецепція О. Гончаренком означеної теми характеризується його впевненістю в тому, що, як відомо, воля – найвище благо людини. Тому він уже на початку поезії *«Исход»* називає народ, який запрагнув здолати рабство, звучно *«обраним»*, а шлях до звільнення – *«величним»*. Однак, на переконання поета, раб найперше мусить подолати в собі *«холодну суть убогу»*. Гончаренко на відміну від Г. Феліксон визначає межі художнього простору твору – Єгипет, у такий спосіб підкресливши біблійну основу поезії. Також автор перекладу значно динамічніше зображує перший крок відмови людей від рабського існування за допомогою слів *«покинувши»*, *«заваливши»*, *«зневаживши»*, *«грюкнувши»* тощо. Кульмінаційним

центром обох варіантів аналізованої поезії є думка про психологічну роз'єднаність, невидиму, однак відчутну ізольованість кожного з учасників походу за волю. Натомість, якщо Галина Феліксон говорить про це з неприхованим сумом, то О. Гончаренко, наголосивши на дружньому поході, однак і дружньому розмежуванні, з гіркотою і болем підкреслює: «...всяк їв шматок, лише ховався коли, – / давилися... блювали... /... / ...кожен находу / вже не молився, а слинявив лайку». Ці та інші безжальні картини слабкодухості людей автор перекладу завершує категорично: «Обітовану землю віднайшли. / І втратили». І оригінал, і переклад – це своєрідні роздуми про те, чому так довго пророк Мойсей водив євреїв пустелею в пошуках землі обітованої. Вони завершуються невтішною думкою про те, що тисячолітній пошук у собі не раба, а вільної людини триває і нині [3, с. 20-21].

Темі усвідомленого цілеспрямованого руху до омріяної мети присвячено і поезію Г. Феліксон «Монолог», яка відкривається епіграфом із Бемідбару (у перекладі з івриту – «у пустелі»; це одна із книг Танаха – головної священної книги іудаїзму). Рядки епіграфа – слова пророка Моше (Мойсея), звернені до Бога, в яких ідеться про велику відповідальність, що поклав Господь на одну людину. Значний за обсягом твір характеризується майстерністю автора за допомогою психологічного аналізу подати узагальнений образ народу очима його лідера, який декілька десятиліть прагне дістатися саме тієї частини Землі, яку визначив євреям Господь. Автор торкається декількох проблем, серед яких – проблема лідера і натовпу. Мойсей, за митцем, постає мудрим керівником, який широко прагне допомогти людям, ревно оберігаючи «бесценный дар – Твои [Господа. – Н.З.] Скрижали». Однак пророк, люблячи свій народ, його обраність піддає сумніву, оскільки не може не бачити тих вад людей, які стоять на шляху до їхнього щастя. В уста пророка Мойсея Г.Феліксон уклала жорстку характеристику: народ «сбился волчьей стаей»; «жалким стадом нехотя бредет»; «это не Народ – / толпа неукротимая и злая»; «ни мысли, ни надежды, ни желаний»; «их головы давно отвыкли думать. / Их руки не приучены к труду». Разом із тим у творі підкреслено, що пророка дуже хвилювала доля його народу. Тому Мойсей із болем так звертається до Бога: «Предположить боюсь, / Какой на плечи ты возложишь груз, / Чтоб оставались Избранным Народом?» А потім намагається передбачити Божі наміри, говорячи про те, що, напевно, саме євреї понесуть у світ заповіді Творця. Фіналом вірша є твердження про вірність Господу «народу без батьківщини» і прохання до Всевишнього підтримати його [3, с. 36-38].

О. Гончаренко у роботі з поезією «Монолог» укотре продемонстрував не лише хист перекладача, а й прагнення осмислити історію іншого народу та велику повагу до його культури. У перекладі особливо наголошено на тому, що за десятиліття поневірянь уже «немає перших буттарів живих, / а молодь в пустах сили розгубила». Мойсеєві гірко від

того, що через це він не може знайти підтримки у здійсненні Божого задуму: «*вись його душі*» натовпу незрозуміла. У пошуках не вказаної Господом землі, а території, яка б за миттєвим бажанням дала б їжу та воду, їхні душі стали мізерними, а «*прізвиська вже стали іменами*». Перекладач, ідучи за оригіналом, устами пророка Мойсея благає Господа підтримати впертих людей після його, пророка, смерті. Однак Гончаренків пророк, схилиючись перед Богом, не може не сказати правди, яка лунає у вигляді риторичного запитання: «*Чому, родючий давши іншим лан, / ти кинув саме нас у веремію*». Читача вражає таке розуміння Олегом Гончаренком болю іншого народу [3, с. 39-41].

Природно, що Г. Феліксон не обійшла увагою і святині свого народу. Наприклад, у поезії «Ерушалаим» автор прагне досягнути всю драматичну історію цього древнього близькосхідного міста – «*жизни и веры исток*». Воно, за автором, – багатогранне: «*Город пиров и постов / Взрывов и тихих молитв / Бьется в тенетах вражды / пленною птицей*» [3, с. 22]. Поет-перекладач О. Гончаренко місто трьох релігій, яке «*безліч народів й родів*» вивело з ночі, порівнює із рваним історії стягом. На підтвердження своєї думки для характеристики буремного буття у віках одного з найдавніших міст світу – Єрусалиму – він знаходить напрочуд вичерпні характеристики: «*Місце розп'ять і надій – / місто святинь і вражди*». Обидва митці впевнені в тому, що велична столиця, незважаючи на свою міць, нині потребує тиші [3, с. 23].

Місцю болю та вічної пам'яті – Яд Ва-Шему (національному меморіалу жертв голокосту) – присвячено однойменний вірш Г. Феліксон. Автор сприймає трагедію свого народу, як власну. Крик відчаю, що розсікає Вічність, адресовано ситому й німому світові. За митцем, той злочин нелюдів не має строку давності, тому, як зазначає поет, ідучи крізь смерть, він бачить «*страхом скованные лица / ... / ...боль, гарь и смрад / ... / Где над кровавым зевом печи / Одна дрожит в молчанье вечном / Давида скорбная звезда*» [3, с. 24-25]. Проблеми історичної пам'яті Феліксон торкається і у зразку пейзажної лірики – поезії «Зима в Израиле». Поєднавши здібності поета, живописця та композитора митець подає влучні картини зими: «*Гроза творит шедевры*»; «*рыдает моря скрипка*»; «*дрожат ладони пальм*» тощо. І на перший погляд абсолютно несподівано, однак органічно для Г. Феліксон, у фіналі твору як нагадування сучасникам звучать такі рядки: «*Течет из недр небес / Потокотом влаги липкой / Трагедия веков, / Вселенская печаль*» [3, с. 34].

Читаючи переклад поезії «Яд Ва-Шем», здійснений О. Гончаренком, ще раз переконаєшся в тому, що для цього поета немає чужої біди. Згадаймо, що під час Другої світової війни багато сімей українців, незважаючи на страшну небезпеку для своїх родин, намагалися врятувати євреїв від фашистів. Український поет сповна успадкував це почуття співпереживання, тому так пронизливо звучать рядки його літературного перекладу: «*Давно понищено уцента вже пам'ять світу: / байду-*

жість... / безодня, що не має дна / ... / Дітей убитих імена /... / О, Яд Ва-Шем, / ти – серця щем!» [3, с. 26-27]. Ніби продовженням художнього осягнення попередньої теми рефреном лунають рядки поезії «Зима в Ізраїлі»: *«Між обрив звучить / розвітрено і хрипко / трагедії століть / не вилита печаль»* [3, с. 35].

Перший розділ збірки «Отражение. Відображення» – «Прости нас, Господи, прости» – завершується поезією Галини Феліксон «Моя молитва». У ній автор звертається до Господа від імені свого багатотрагедального народу, підкресливши, що він (попри все) на шляху до Спасителя, і просить останнього зглянутися: *«Боже, / ... / Мы к тебе идем / Через взрывы, / через смерть и крик. / ... / Что же не даешь / Щедрою рукой / Радость и покой?»* [3, с. 42]. Молитва, звернута до Бога біля Муру Плачу, у рецепції О. Гончаренка звучить як переконання народу в тому, що він, незважаючи на *«біль і кров»*, молиться Всевишньому *«сотні довгих літ»*. Логічний наголос в останній строфі поезії зконцентровано на слові *«непоборні»*. Саме воно є свідченням того, що народ існує та діє [3, с. 43].

Слід наголосити, що другий та третій розділи збірки – відповідно «Ищу утраченную твердь» і «Свидание» – містять поезії пейзажної, інтимної, громадянської лірики Г. Феліксон. Ці вірші та їхній переклад О. Гончаренком укотре засвідчили суголосся думок та відчуттів двох талановитих авторів.

Як уже було зазначено, четвертий розділ збірки поезій «Отражение. Відображення» – це вірші українською Олега Гончаренка та їхній переклад Галиною Феліксон. Назва розділу – «Я ступаю у ранок». Наголосимо, що творчість митця позначена високою культурою художнього слова, багатою асоціативністю, глибоким розумінням навколишнього світу тощо. Цей розділ відкриває вірш «Відображення». Хоча митець уже в першому рядку говорить про те, що йому з відображень дісталися *«лише краї... / як істини хитрий «манок»*, однак читач переконується в іншому: навіть крізь ті уламки Гончаренко дивиться на світ *«очима серця»*. Тому він помічає і дощ, і тополі, і птахів, і метеликів, і квіти. А ще: *«І села так дружно ховаються в плеса. / Й міста так трагічно течуть в дзеркала»*. Намальовані багатою уявою автора картини часто печальні, оскільки його жура *«здається, просякла в віки»*.

Однак, на думку поета, в його Україні є те, що завжди викликало захоплення. Уже на початку поезії він зауважує: *«...дівнався, що в Україні / усе неправильно, окрім жінок!»* Згадаймо, що споконвіку наші пращури завжди шанували жінку-берегиню, здатну на самопожертву та відданість. Це почуття – в основі української ментальності. Тому природно, що вірш закінчується словами своєрідної подяки: *«Ген, попри усе... ідуть Україною / ...вірні жінки»* [3, с. 100]. Галина Феліксон напрочуд тонко відчула настрої зазначеної поезії. У перекладі вірша під назвою «Отражение» справедливо наголошено, що людина й у викрив-

леному відображенні прагне віднайти «в глибині отраженьє души», навіть якщо «все смято, запутано» і «изменчивый свет зазеркалья». Однак відповідно до оригіналу Феліксон виголошує: «Лишь женские лики всегда хороши / ... / ... в вевелье, в печали / Извечно прекрасны в любых зеркалах» [3, с. 101].

Частина першого рядка наступної поезії дала назву всьому розділу. На наш погляд, слова «я ступаю у ранок – виходжу в дорогу уранці» є символічними, оскільки світанок та шлях асоціюються не лише з початком нового дня, а й з певним етапом у житті людини. Таким смисловим наповненням відрізняється зазначена поезія, оповідь в якій ведеться від першої особи. Уже на початку вірша зустрічаємо дуже категоричне твердження: «Вже ні далі, ні шляху зректися мені не дано», яке свідчить про твердість характеру та переконань того, хто їх вимовив. Ця думка передуює розповіді про те, якою важкою та неочікувано складною має бути дорога: підвивають вітри, зловісно голосячи, лякає люта зима, попереджає про труднощі прегірка долину сивина. Однак, на переконання О. Гончаренка, найважливішим є поле як символ життєдайності та непроминальності віри у краще, що обов'язково необхідно виорати. Тому так життєстверджуюче та переконливо звучать такі поетичні рядки: «І розсиплю зерно, від життя вимагаючи істини, / ... і (по серце!) ввійду в борозну / ... / На колосся, на квіти цілющим дощем упаду. / ... / ... в натомлені очі [земляків. – Н.З.] хлюпну я мети й доброти. / І земля заспіває» [3, с. 102]. Як бачимо, саме так сенс свого існування на Землі усвідомлює український поет Олег Гончаренко. Цікавим видається переклад цієї поезії Галиною Феліксон. Послугуючись прямою мовою, митець зображує зловіще ставлення світу до ліричного героя: «В бесконечном движеньє времен ты – изгой все равно». Однак, як з'ясовується, навіть шлях зовні нездоланих перешкод можна перемогти, якщо силою духу прокласти «борозду на песках», вкотре життя відродити «на горячей и мертвой планете, / Горстью Истины вечной осыпав безжизненный прах». І тоді, коли світ знову стане не сірим, а багатокольоровим саме завдяки «изгоям», можна сміливо проголосити: «Я вернулся к себе. / Значит некуда дальше идти!» [3, с. 103].

Проблемі відповідальності людини за світ присвячено і наступні поезії, написані Олегом Гончаренком, розділу «Я ступаю у ранок». Так, у вірші «Життя» митець із болем констатує, що у Всесвіті немає вічних істин і що «все дужче на дощах холонуть души – / Від сумніву, від болю і від страху». Поет, погоджуючись із твердженням, що без минулого немає майбутнього, нагадує співвітчизникам про героїчні вчинки людей, здійснені в Давній Елладі, українських Крутах тощо, які необхідно пам'ятати. А тих, хто прагне війни, навіть «натхненний профіль Бога» на їхніх прапорах не звільняє від відповідальності. Фінальні рядки поезії сповнені гіркоти і перестороги: «Знов починаєм свій Священний Марафон, / Бо посланець таки кричав про Перемогу!» [3, с. 104]. Галина Фе-

ліксон, як свідчить її переклад даної поезії, дала подібному явищу теж жорстку характеристику: «*Людские души съезжились от страха*»; «*И доброта растоптана в азарте*»; «*Проиграны доверие и нежность*». Ці моральні поразки запрограмовано божевільними блазнями, котрим, через жагу наживи, у всі часи було байдуже, яка наступна жертва – «*Спарта, Украина ли Израиль*». Поетка засуджує подібну людську вакханалію: історія переконує, що за десятками жертв обов'язково будуть сотні [3, с. 105].

Наступні поезії Олега Гончаренка, як завжди, засвідчують активну життєву позицію митця, прагнення підтримати світ у його праведних намірах і завадити, навіть за рахунок власного спокою і благополуччя, негативним явищам і фактам. Цю думку підтверджують такі вірші, як «В степу моє серце», «Скоморох», «Тікають друзі...», «Хіба це гріх...», «Єдність».

Перша із зазначених поезій вкотре підкреслює усвідомлення Гончаренком своєї генетичної приналежності до українського степу як частини ментальної пам'яті, національної історії, героїчного і трагічного буття українців. Тому: «*В степу моє серце! / І завше було там*». За митцем, частинка його єства у волошках, жайворах, тарпанах, кожному стебельці, пісні та плачу. Його доля – це доля його Батьківщини, оскільки її біль завжди проходить крізь його серце. Через те такими вражаюче щирими є наступні рядки: «*У мене, і в мертвого навіть, мета єсьм – / З кристалищ чужих, з-за тридев'ять морів, / Я прахом і попелом знов повертаюсь / Сюди... / На суд і на осуд, на синь, на осоння / ... / В степу моє серце. / Я – степ!*». («В степу моє серце») [3, с. 106]. У поезії «Скоморох» словами «*я – не варнак!*» найперше наголошено на миролюбності автора, від імені якого ведеться оповідь. За митцем, він, невибагливий лицедій, любить життя в усьому його розмаїтті. Він упевнений, що натопв у ньому бачить дивака. Однак, сповідуючи закони *Любові і Доброти*, у буремну епоху прагне «*світ і людство вирвати з жалоби*» [3, с. 108].

Темі історичної пам'яті присвячено вірш «Тікають друзі...» Гончаренко впевнений, що криваві злочини не мають терміну давності. Тому в час, коли «*герінги*» запалюють «*рейхстаг*», людство повинно згадати «*свинцевий плач «Освенцімського танго»... / Свинцевий вітер в Бабинім яру... / Чорнобиль...*» Митцеві здається, що цей ворожий світ заслуговує лише на презирство і ненависть, натомість серце перемагає розум, і поет проголошує: «*...знову зможу / Любити ближнього й жаліти... просто так*» [3, с. 110]. Переконавання в особливій місії поета – завжди служити людям – лунає й у вірші «Хіба це гріх...» Автор наголошує, що мрійників, які щиро вірують, Господь наділяє даром бачити не лише явне, а й потаємне. І хоча далеко не всі сприймають митців як пророків («*Він був одним між вас, але чужим між вами*»), Поет – «*не блазень, не відьмак, не еретик*», незважаючи на спротив юрби та її глухе

нерозуміння, закликає йти вперед і дивитися в майбутнє, оскільки «*він, люди, любить вас!*» [3, с. 112]. У вірші «Єдність» Гончаренко продовжує розмірковувати над місією митця. Твір побудовано у вигляді монологу, зверненого до вірного коня, – символу нестримного лету, вірності, звитяги. Ліричний герой і його кінь «*душі за волю вже Богові*» віддали. Митець, звертаючись у вдаваній розмові до вірного друга, переймається тим, що відсутня належна повага світу до мистецтва. Він ставить риторичні запитання, на які все ж хотів би отримати відповідь: «*Може, ще і не всі відзвучали литаври? / Може, весь ще не згіркнув поезії хліб?*» Автор навіть готовий повірити в казку, де завдяки чарам і кінь не буде втомленим, а він, поет, буде мати надію на краще, адже «*колись нам з тобою літати моглоось*». Однак, за митцем, не казка, а український широкий і вільний степ, омріяний і оспіваний народом і поетами, знову зможе вдихнути сили в тих, хто стомився на життєвих дорогах [3, с. 116].

Як показали переклади віршів О. Гончаренка Галиною Феліксон, вона поділяє погляди українського письменника щодо активної життєвої позиції особистості, місця та ролі митця в суспільстві, сучасного рівня моральності людей тощо. Підтвердженням слугують такі рядки із перекладених нею поезій: «*И в жизни и в смерти прошу я у Бога / ... / Хоть ветром вернуться в степные просторы, / Хоть песней, хоть плачем туда долететь. / В терпенье и в счастье, в обидях и в горе / В степи мое сердце*». («В степи мое сердце») [3, с. 107]; «*Я – лицедей... / ... / И благ земных не требую у Бога / ... / Не гнусь перед владыками в дугу. / Не рвусь наверх в провидицы и герои. / ... / ...лечу, куда несет / Меня буря стремительной эпохи*». («Скоморох») [3, с. 109]; «*Взывая к небесам одной молитвой: / Сломай угрюмой ненависти клеть, / Возрасти хлеба на поле вечной битвы, / Дай просто возлюбить и пожалеть!..*» («Друзья сбегают...») [3, с. 111]; «*Не нужен вам Пророк! Он лишний в шумной стае. / Поэту не найти признанья на Земле*». («Не грех пройти...») [3, с. 113]; «*Слышишь, конь мой... / Может быть... / Пронесемся над миром крылатым кентавром, / Чтобы музыку слова на Землю вернуть*». («Єдність») [3, с. 117].

Як бачимо, поетична збірка «Отражение. Відображення» – помітне явище сучасного літературного процесу країн, поетами яких є Галина Феліксон та Олег Гончаренко. Вони продемонстрували не лише яскраві професійні здібності, а й презентували свою потужну життєву позицію, в основі якої – любов до життя, людей, світу. В цьому – чар і привабливість їхньої творчості. У аналізованому виданні досягли вершини високого співзвуччя душевні камертони власних переконань, терзань, сподівань, устремлінь тощо обох талановитих письменників.

Література

1. Перебийніс П. Журавлина пісня над Збручем / П. Перебийніс // Літературна Україна. – 2014. – 24 липня. – С. 13.
2. Щерба Т. М. Таємниця духу митця та його доби / Т. М. Щерба // Світло духовності у слові та скульптурі: есе, рецензії, відгуки. – Херсон: Айлант, 2015. – С. 34-50.
3. Феліксон Г. Отражение. Відображення: [стихи и переводы] / Г. Феліксон, О. Гончаренко. – Бат-Ям, 2014. – 121 с.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 13.02.2016 р.
Рекомендовано до друку к.ф.н., доцентом Держачовою О.С.,
д.пед.н., професором Котик Т.М.*

**«TO LOVE YOUR NEIGHBOR AND TO FEEL SORRY FOR HIM...
JUST BECAUSE»: PERSONALITY AND THE WORLD
IN THE COLLECTION OF POETRY BY GALINA FELIKSON
AND OLEG GONCHARENKO «REFLECTION. REFLEXION»**

N. V. Zaidler

*Melitopol Bogdan Khmelnytskyi State Pedagogical University;
72315, Melitopol, Lenina Str., 20;
ph. 0689275986; e-mail: natalia_dozent@mail.ru*

In the article of N. V. Zaidler «To love your neighbor and to feel sorry for him... just because»: personality and the world in the collection of poetry by Galina Felikson and Oleg Goncharenko «Reflection. Reflexion» is researched the poetry and translations of the Israel and Ukrainian writers in terms of reflection of such problems as active life position of the individual, the place and role of the poet in society, contemporary level of morality of people etc. It is emphasized that poets call mankind to live in peace and profess God's commandments.

Key words: *poetry, problems, interpretation, authors skills, historical memory.*